

יש עידן חדש: על הרוחני באמנות

במוזיאון תל אביב

הילמה אף קלינט. אמה קונץ. מרינה אברמוביץ. מונטאן/רוזנבלום. פרידריך קונאט ואדם רבינוביץ. מקסים רוסי
התערוכה יש עידן חדש: על הרוחני באמנות, מפנה מבט חדש לאמנות שמבטאת ממד רוחני של הקיום, היבט שהודחק בסדר היום המודרניסטי ושב והופיע בסוף המאה ה-20. בחסות העידן החדש, התערוכה מבקשת להחזיר לעידן החדש את שמו הטוב, שמעולם לא היה לו. חיבורו הנודע של וסילי קנדינסקי מ-1912 "על הרוחני באמנות", נוכח בכותרת התערוכה על תקן מד-רצינות וזרק עוגן היסטורי לספיריטואלי בעידן החדש. עידן הקפיטליזם המאוחר. במרכז התערוכה מוצגות יצירות אמנות היסטוריות ויוצאות הדופן של הציירות בנות המאה ה-19 הילמה אף קלינט (1862-1944) ואמה קונץ (1892-1963). המוצגות שתיהן לראשונה בישראל! שתיהן אמניות ספיריטואליסטיות, שהאמינו שמודעות גבוהה יותר מדברת דרכן כשהן מציירות.

14 ציורים של הילמה אף קלינט מוצגים בתערוכה במוזיאון תל אביב לאמנות, כולל ציורי ענק מהסדרה המונומנטלית "עשרת הגדולים ביתר", שהיא הישג חסר תקדים של ציור מופשט שיצרה אף קלינט, אשר רק לאחרונה התגלתה כפורצת הדרך של הז'אנר - האמנית הראשונה בעולם שיצרה ציור מופשט. לפני קנדינסקי, מלביץ' ומונדריאן המפורסמים. עוד מוצגים בתערוכה 10 רישומים גדולים שלה שלא הוצגו מעולם לציבור ונחשפים כאן לראשונה. הילמה אף קלינט נולדה ב-1862, למדה אמנות בשוודיה במאה ה-19, יצרה בהשראת תנועות ספיריטואליסטיות, התנסתה בסיאניסים, תיעדה את הרוחות שהנחו אותה בציור והייתה ערה לתגליות המדע של תקופתה, כמו טלפון, גלי קול, קרני רנטגן או שדות מגנטיים. מבחינתה, הם היו הוכחה לקיומם של עולמות בלתי נראים. ציוריה משלבים צורות מופשטות ומוטיבים סמליים, באמצעותם שאפה לבטא ממד אחר של קיום, שבו המיקרוקוסמוס והמקרוקוסמוס משקפים זה את זה. בצוואתה ביקשה שציוריה לא יוצגו לפני שתחלופנה לפחות 20 שנה ממותה. היא האמינה שהיא מציירת לעתיד, לדורות שיבואו.

אמה קונץ נולדה ב-1892, הייתה הילרית, חוקרת וציירת, שחיה באזור כפרי בשווייץ הרוברת גרמנית. היא החלה לצייר רק בהיותה בת 46 ויצרה רישומים על נייר מילימטרי בעזרת מטוטלת. קונץ ציירה מתוך טראנס, ציורים מורכבים מצורות גיאומטריות המקיימות ביניהן יחסים מתמטיים מדויקים. הציורים הסימטריים מבטאים אנרגיות קוסמיות, את ההרמוניה של היקום ואת היחסים המיסטיים בין

מספרים לצורות. הציורים היו עבורה כלי לעבודה רוחנית, למדיטציה ולריפוי. היא לא הציגה את יצירתה בימי חייה וטענה שהיא מציירת עבור המאה ה-21.

האמנות של אמה קונץ והילמה אף קלינט זוכה לעדנה במאה ה-21. הרטרופקטיבה של הילמה אף קלינט, שהוצגה במוזיאון גוגנהיים בניו יורק (אוקטובר 2018 - אפריל 2019), נחשבת לתערוכה המצלחה ביותר של המוזיאון; תערוכה מקיפה של אמה קונץ הוצגה לאחרונה בגלריה סרפנטיין בלונדון וזכתה אף היא להצלחה רבה. יצירתן של שתי האמניות הספיריטואליסטיות האלה מתקבלת באהדה ובהבנה על ידי קהל עכשווי, הקשוב יותר לגילויים שונים של רוחניות. בתערוכה אפשר לראות את הרעיונות של אף קלינט וקונץ מתגלגלים לעבודות של אמנים הפועלים במאה ה-21. הודות להיטמעותן של תפיסות העידן החדש: לזכותן יש לזקוף את השינוי בתודעה, בהישגיה. הוא פותח בפני אמנים עכשוויים את האפשרות לפסוע בדרכים שהמודרניזם דחה.

כך, למשל, מוצגות בתערוכה עבודות קריסטל של מרינה אברמוביץ, שנועדו לשימוש הקהל ואשר נותנות ביטוי ליכולות הריפוי של האמנות - היבטים שנדחו עד לא מזמן מעולם האמנות כלא לגיטימיים. מיצב משותף של פרידריך קונאט ואדם רבינוביץ (החיים שניהם בלוס אנג'לס) יוצר סביבה אסתטית אפולונית של תעתוע אופטי, שהעידן החדש נוכח בה במוצהר - כתוכן וכאסתטיקה. ציורים של מונטאן/רוזנבלום (החיים בווינה) מציגים את צעירי העולם המערבי, אנשי הסדנאות, מחפשי הרוחניות והגאולה במסיבות טבע או בסיטואציות אורבניות

מיצב וידיאו של מקסים רוסי (החי ופועל בפריז) מתחקה אחר מקס ארנסט בשנים שבהן חי בסדונה, אריזונה, ונותן מקום לפרקטיקה הניו-אייג'ית של קריאה אסטרולוגית בנדל"ן. העבודות בתערוכה מאשרות מכיוונים שונים ובמינון שונה של אמונה ומסויגות, את התפקיד הרוחני של האמנות בחיים החילוניים, ככלות המודרניזם. עמדתם אינה צינית כלפי העולם הפנטסטי, ועם זאת, בהיותם אמנים בני זמננו, עבודותיהם משקפות מודעות לכך שהרעיונות והפרקטיקות של העידן החדש הם חלק מתרבות פופולארית-צרכנית ושגילויי הרוחניות החדשים מתרחשים באזור הנוחות של העולם המערבי.

אוצרת: רותי דירקטור

